

Biologisch tuinieren

Biologisch eigenlijk heel logisch

Jullie hebben een moestuin genomen, waarom?

Wat was je reden? Gezond bezig zijn, verse groenten, onbespoten, lekker buiten zijn, ontspannen, even “aarden”? Het kan van alles zijn maar het was zeker een fantastisch idee!!!

Er zijn diverse vormen van biologisch tuinieren;

- Traditioneel biologisch tuinieren
- Back to Eden (op houtsnippers)
- Permacultuur
- Tuinieren naar de maanstanden
- Enz enz

Ik ga nu even uit van “traditioneel” biologisch tuinieren, dus “gewoon” zonder chemische bestrijdingsmiddelen, gebruik maken van natuurlijke bestrijdingsmiddelen en met respect voor alles (behalve wat later te benoemen plaagdieren) wat leeft in evenwicht en balans met de natuur.

Begin bij het begin;

Het schoonmaken van de tuin, vaak is het lapje grond wat je in gebruik krijgt niet helemaal onkruidvrij. Dus aan de bak want onkruid vrij dat is wel handig want als je anders gaat zaaien en planten worden je jonge plantjes overwoekerd door dit onkruid. Is er een snelle manier? Nee wat mij betreft niet, ouderwets wieden is een must, afdekken met folie of karton kan maar echt hardnekkig onkruid krijg je hiermee niet weg, bovendien is het een tijdverslindend traject. De wieden vork of riek er in dus! Handen uit de mouwen en zweet op het voorhoofd! Met de vork is beter dan spitten want met spitten snijd je de wortels door van onkruid en dan heb je uiteindelijk alleen nog maar meer onkruid! Zeven en met de riek door de grond alle onkruid uitgraven. Wortels verwijderen. Niet op de composthoop! Een meter aan een stuk van kweekwortels is niks raars om die boven de grond te halen!

Nadat de tuin opgeschoond is gaan we bodemverbetering toepassen; soms is de grond te zanderig, het toevoegen van compost is dan aan te raden, dit voegt humus toe aan de grond en dat voorkomt uitdrogen. Water kan makkelijker vastgehouden worden en nuttige wormen en bodemorganismen varen er wel bij! Je kunt je grond ook laten testen om te kijken of je bv moet kalken of hoeveel je moet bemesten.

Het maken van een plan.

Wat willen we verbouwen? Gaan we groentes verbouwen of ook kruiden, vaste planten en bloemen en fruit? Voor de “eenjarige” groentes (het gros) is wisselteelt essentieel. We kunnen onze groentes in 4 groepen verdelen;

1. Nachtschades ; aardappelen en tomaten vallen hier onder. In deze groep vallen ook de pepers
2. Vlinderbloemigen; de bonen en erwtenfamilie
3. Kolen; koolachtigen en knolgewassen als bieten
4. Wortelgroentes/sla/mais/look; alles uit de look familie als ui, prei, knoflook en bladgewassen als sla en andijvie maar ook mais, pompoenen en courgette

Vervolgens hebben we nog de kruiden, klein fruit en fruitbomen en vaste groentes als artisjok en asperges.

Mocht je nog bloemen willen telen (altijd leuk zo'n bosje van eigen tuin) dan zoeken we hier ook nog een plekje voor. En denk ook aan vaste elementen als compostbak, kist voor gereedschap, opslagplekje voor steunmateriaal als palen en stokken, een evt zitje (want even genieten hoort er ook bij toch?)

Met deze wensen ga je een tuinplan maken. Waarom een tuinplan? Nou ja voor bepaalde gewassen is de ligging tov de zon belangrijk, andere dingen maken niet veel uit en voor je 4 groepen groentes is het van essentieel belang dat deze gewassen maar 1x per 4 jaar op dezelfde plek staan!

Waarom is dat dan? Nou vanwege ziektes en plagen! Maar ook vanwege hun voedingsbehoeftes. Onze kolen lusten wel een beetje (verse)mest bijvoorbeeld, de vlinderbloemigen hebben juist geen behoefte aan verse mest, maar laten daarentegen na hun seizoen in je tuin wel graag wat lekkers achter voor het volgende gewas, te weten stikstof wat vormt in bolletjes aan hun wortels. De nachtschades hebben last van schimmelziektes als phytophthora welke overdraagbaar zijn (hierover later meer!) en de kolen kunnen knolvoet krijgen. Dus om al die plagen en voordelen zo goed of slecht mogelijk te laten doen, hanteren we wisselteelt.

Dus maak een lijstje en bepaal wat je wilt verbouwen. Teken je vaste onderdelen in en vorm 4 kwadranten die je ieder jaar een vakje opschuift. Als je hiervan een mooi voorbeeld maakt dan hoef je maar 1x een plan te maken welke je daarna jaren kunt gebruiken!

- Vaste groentes
- Fruit
- Zitje
- Compostbak
- Bloemen/pluktuin
- Kruiden
- 4 vakken voor groentes die aan wisselteelt doen
- Opslagplek voor hout/steunmateriaal/gaas
- Kasje?
- Plekje voor de insecten en vogels?
- Kist voor tuingereedschap
-
-

Tip; werk dit uit in een mooie tekening of excel bestand en lamineer deze en bewaar dit in je gereedschapskist! Zo kun je altijd even spieken wat ook al weer waar moet komen!

Een moestuin kan naast productief ook heel mooi zijn natuurlijk! Wissel af met kleuren blad, textuur, hoogtes en zet ergens eens een randje bloemen tussen! Zo kun je prima een randje van die

ouderwetse afrikaantjes zetten, deze werken ook meteen tegen aaltjes in de grond. Of bv gekleurde sla afwisselen met groene sla.

Zorg ook voor genoeg paadjes in je tuinplan. Niks zo irritant als dat je gaat wieden en je kunt nergens bij! Een paadje hoeft nl maar heel smal te zijn!

Voorbeeld tuinplan;

Zaaien

Je kunt op meerdere manieren zaaien;

- Warm voorzaaien (in huis)
- Koud voorzaaien (in kasje)
- Ter plekke zaaien (direct waar je de planten wilt hebben)

Waar en hoe je zaait wordt bepaald door wat je zaait en wanneer je wilt zaaien/oogsten. Vroeg in het voorjaar/einde winter zaai je vooral binnen voor om gewassen een voorsprong te geven omdat hun groeiseizoen lang is (bv "tropische" gewassen als pepers en tomaten) of omdat je vroeger wilt oogsten (sla, kolen). Je kunt ook voorzaaien om je gewas te beschermen tegen vraat, vooral duiven zijn dol op zaaadjjes van bv erwten. Of om te beschermen tegen droogte (in de zomer heb je hier wel last van). Het ene gewas heeft een bepaalde warme temperatuur nodig om te kiemen, er bestaan ook koude kiemers die juist een vorstperiode nodig hebben (vooral bij vaste planten/bloemen). Ook het soort zaad bepaald of je iets voor kunt zaaien, een goed voorbeeld zijn de wortel/knolgewassen als bieten, wortels, radijs, pastinaak enz. als je deze gewassen gaat verspenen (verplanten van zaailingen) dan beschadig/stoor je de groei van de knol of wortel. Dit zorgt dat je wortel of knol niet

of afwijkend gaat groeien. Zaai deze gewassen dus niet voor maar ter plekke in de tuin, dun zaaien en indien nodig uitdunnen door zaailingen te verwijderen. Kijk uit voor wortelvliegen bij worteltjes.

Aan het werk

Tuinplan gereed? Tijd voor actie! Aanbrengen van de structuur in je tuin, uitzetten van je vakken, aanleg van padjes, bemesten van de vakken die daar behoeftes aan hebben (kolen, fruitbomen, bloementuin, evt je nachtschade vak). Overige vakken kunnen af met enkel bodemverbetering in de vorm van compost.

Het aanplanten van je “vaste” vakken, en zodra het voorjaar het toelaat zaaien en poten!

In februari kun je binnen al beginnen met zaaien van pepers en paprika. Deze plantjes hebben een lange weg te gaan voordat ze half mei naar buiten mogen! En vervolgens nog vele andere plantjes. Buiten beginnen we met het zaaien van sla en spinazie, tuinbonen mogen ook al vrij vroeg en erwten, bieten. Als het weer het toelaat onder glas van de koude grond en later ook open en bloot!

Vanaf half april de piepers de grond in (het duurt zeker een paar weken voordat ze boven komen) dus tegen half mei piepen ze dan boven, ze zijn vorstgevoelig! En na half mei mag vrijwel alles wel de grond in! Zorg dat je een zaaikalender hebt, een handig hulpmiddel! Zeker in het begin.

Daarna begint alles wel zon beetje te groeien en breekt een tijd aan van beschermen, je allereerste krop sla (heerlijk!!!!), opbinden, aanaarden, dieven, water geven.

Oogst; zorg voor gespreide oogst bij gewassen die niet lang bewaart kunnen worden zoals sla. Gespreid zaaien/planten is belangrijk! Aardappel, ui enz kun je lang bewaren, bieten oogst je als je ze nodig hebt. Maar sla is een dingetje.....het zal vast eens doorschieten bij extreme hitte, maak je geen zorgen daar heeft iedereen wel eens last van! Gewoon opnieuw zaaien of planten!

Sommige dingen kun je goed verwerken tot bewaarbare producten. Invriezen, inmaken, wecken, allemaal mogelijkheden, evenals uitdelen!

Ziektes en plagen

de belangrijkste/irritantste op een rijtje;

- Phytophthora; schimmelziekte bij tomaten en aardappels. Steekt de kop op bij zwakke en gevoelige planten en nat en warm weer. Zorgen voor voldoende weerstand (gezonde planten!) en voldoende beluchting van het loof. Hoe sneller de plant na een regenbui kan drogen des te minder kans de schimmel

maakt! Ook een afdak (kas) kan oplossing bieden bij tomaten! Wel voldoende luchten zodat er geen condens vormt.

Aangetaste delen direct verwijderen en luchtdicht verpakken en in de restafvalcontainer afvoeren! NOOIT op de composthoop of op de tuin laten liggen!

- Meeldauw; ook een schimmel. Zelfde verhaal maar minder desastreus. Tast de plant aan en de kracht van de plant maar zelden van invloed op de vrucht (muv druiven!) bij courgette en pompoenen zie je vaak einde seizoen dit ontstaan op de bladeren. Aangetaste delen verwijderen.
- Knolvoet; besmettelijke schimmel in de wortels van koolplanten, tast de groei aan. Kan vele jaren in de grond blijven zitten! Eenmaal aangetaste grond kan tientallen jaren besmet blijven. Enkel te voorkomen door goede teeltwisseling te hanteren en voor sterke planten te zorgen. Vroege aanplant in voorjaar kan helpen
- Coloradokever; plaag van larves en kevers van de coloradokever die oogst van aardappels kan aantasten. Direct bestrijden door wegvangen en doodmaken (ja dat mag! **Bij geen enkel ander diertje is doodmaken een must maar bij coloradokevers is dit VERPLICHT!!!!**) en complexbestuur waarschuwen als je deze signaleert! Let op de larves lijken een klein beetje op die van de nuttige lieveheersbeest. Deze wordt nogal eens verward! Twijfel je; vraag dan even een ervaren tuinder mee te kijken!
- Luis; vind ik zelf niet zo'n probleem, komt nogal eens voor op bv tuinbonen, het uitknippen van de top helpt. Luizen komen nou eenmaal in bepaalde tijden van het jaar gewoon veelvuldig voor. Wordt vaak vanzelf opgelost door moeder natuur. Ze hebben een voorkeur voor jonge scheuten, zodra de plant afhard verdwijnen ze vaak als sneeuw voor de zon. Even de tuinslang er op (harde straal) is een effectief ontmoedigingsbeleid voor luizen.
- Wortel en preivlieg. Zorgen voor aangetaste stelen en wortels, komen op de geur af van de gewassen. Zo weinig mogelijk wieden en dunnen in deze gewassen dus dun zaaien (komt de geur vrij) en er een sterk geurend gewas naast zetten (bv uien, afrikaantjes, dille) om de nare vliegjes te desorienteren! Gebruik van een fijn gaas kan ook soelaas bieden, teelt op hoogte (boven de 80cm) helpt ook.
- Muizen/woelmuizen; kunnen veel oogst verloren laten gaan. Klemmen zetten kan, of gewoon je oogst delen.
- Duiven/vogels; vooral duiven kunnen in vroege voorjaar veel oogst verloren laten gaan. Erwtten zijn favoriet, een (vogelvriendelijk) net is een optie! Blauwe netten worden gezien door vogels, neem kleinmazig net zodat vogels niet klem komen te zitten en zorg dat je net strak staat! Ook oude vitrage of vliesdoek is fantastisch! Houd ook wespen van je fruit af!
- Koolwitje; legt eitjes op je kolen, de rupsen kunnen hele planten opvreten! Fijn gaas is een oplossing, wegvangen van rupsen ook.
- En nog vele andere plagen, maar dit waren wel even de vervelendste/belangrijkste!

Natuurlijke hulpjes!

Denk aan insecten zoals sluipwespen, vogels die rupsen eten, bijen die bestuiven, lieveheersbeestjes en pissebedden, regenwormen enz. enz. hoe belangrijk is het dus dat die beestjes zich ook welkom voelen??? Nou best heel erg! Denk aan een waterschaaltje, een insectenhuis, bloemen jaarrond voor de bestuivers, waardplanten voor bv vlinders (laat eens een brandnetel staan in een hoekje!) ze helpen je allemaal om plagen niet de overhand te laten nemen. Niet alleen nuttig maar ook nog eens een genot om te zien die beestjes!

Compost maken

Het maken van goede compost is een kunst op zich. Maak er een mooi plekje voor in je tuin. Een hoekje van 1m² is al voldoende voor een flinke composthoop. Maak gebruik van een kant en klaar compostvat of bouw zelf een compostplaats. Het is belangrijk dat compost lucht er bij kan krijgen, vochtig blijft (het moet immers rotten en droog materiaal rot niet) en zorg dat beestjes (wormen!!!) in en uit je compostvat of bak kunnen. Directe verbinding met de bodem is dus handig, een compostvat heeft meestal wel een bodem maar daar zitten gaten in voor in en uitgaan van beestjes en water. Houd er rekening mee dat je geen wortelonkruiden op de composthoop gooi. Zorg voor een mooie mix van "bruin" en "groen" afval. Bruin; fijne takjes, karton en houtige delen. Groen; bladafval, gemaaid gras. Wat ook op de composthoop kan; houtas (zonder vervuilende delen), gft afval (kijk uit kan ongedierte als ratten en muizen lokken!), koffieprut, recyclebare bodembedekking van huisdieren (enkel van planteneters!!!! Katten en hondenuitwerpselen kunnen parasieten bevatten, konijnen, cavia en kippenmest kan prima!) restantjes mest kun je ook prima toevoegen, je compost krijgt dan meer voedingswaarde.

Zorg dat je composthoop vochtig genoeg blijft. Wordt het erg droog dan sproei de hoop nat. Compost mag broeien dus water en een zonnetje is een prima combi. Zorg dat alles wat je er op gooit voldoende fijngemaakt is bij je bruine delen, karton kan als geheel er op worden gelegd als tussenlagen. Geen bedrukt karton (chemicalien)

1 maal per jaar (ideaal winterklusje!) zet je de composthoop "om". Dat wil zeggen dat je de composthoop leegspit en de fijne delen er uit zeeft/haalt. Die kun je dan gebruiken. De rest gaat weer in de ton/vak/bak. Goedkope manieren om een compostbak te maken; houten schotten bv enkele pallets, een ronde vorm van een stuk stevig gaas, een paar stukken betongaas. Het mooiste is een vorm waar je een dichte silovorm of kubus hebt waarvan je de onderkant kunt loshalen, je kunt dan het onderste reeds verteerde eruit scheppen terwijl de rest van de inhoud van de bak "zakt".

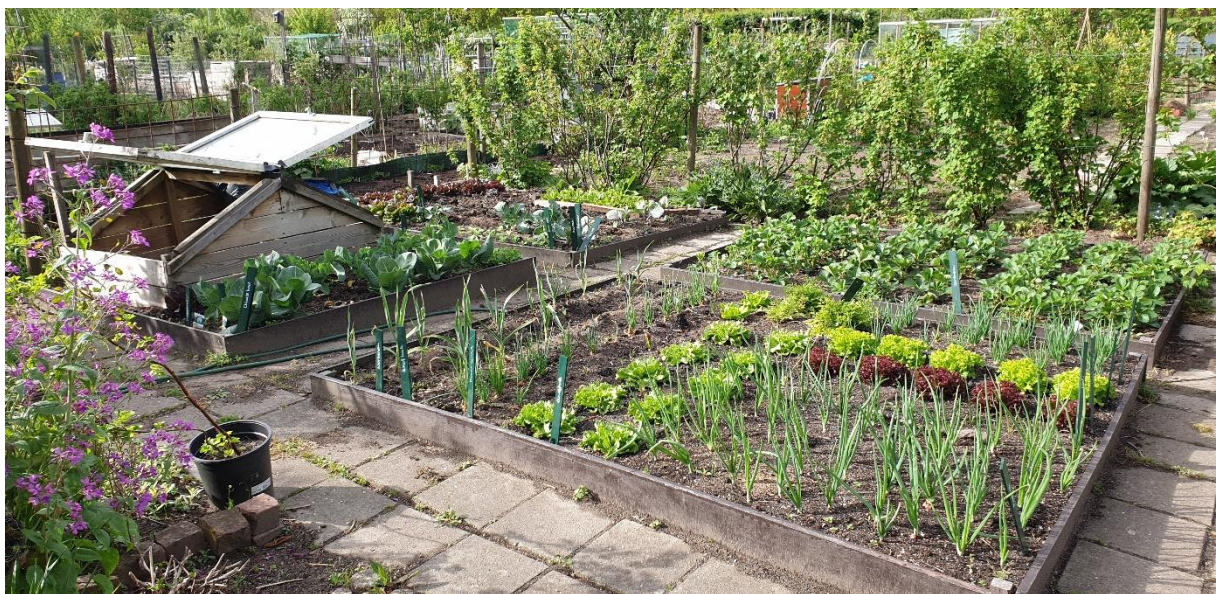

Kasjes

Even afhankelijk van de regels op je complex is een kasje ook een manier om seizoenen te verlengen en gewassen te beschermen. Vraag eerst na wat toegestaan is op je complex voordat je ergens aan begint! Een lage koude bak is overal wel toegestaan en kan in voorjaar je kwetsbare planten beschermen, het is een mooie plek om vroege sla en spinazie te telen, zaailingen in op te kweken en in hoogseizoen warmte minnende planten in te kweken (bv een meloen!)

In het najaar kun je weer nateelt van bv veldsla en spinazie of sla kweken in je lage kasje. Sommige soorten sla als veldsla kun je ook in de winter kweken!

Tomaten zijn een bijzonder gewas, zij hebben een hekel aan water van bovenaf! Een afdak of kas kan phytophthora voorkomen. Pepers hebben een lang seizoen nodig en veel warmte. Plant ze in flinke potten begin van het seizoen starten in de kas later in de pot naar buiten en het naseizoen weer in de kas is een goede manier om van pepers het beste te maken! Tomaten veel groen van wegsnijden gedurende de groei. Tot de eerste tros vanaf onder alle blad verwijderen, en tussen de trossen ook dunnen. Zorgen dat de wind er goed door kan, eventuele vochtige bladeren drogen dan snel op en schimmels worden voorkomen! Komkommers houden van veel water en daarom een iets minder geschikte buur van tomaten die best een karig water dieet mogen hebben. Als ze in de volle grond staan; laat ze maar dieper wortelen! Niet te veel vertroetelen! Een sterker wortelgestel is een stevigere plant die meer aankan.

Winterklaar maken

Einde van het seizoen kun je beginnen met winterklaar maken van je tuin. Dit houdt zoveel in als je gewassen die uitgegroeid of doodgaan of zijn verwijderen, op de composthoop gooien wat kan. Je steunmateriaal opbergen. Alle hulpmiddelen en gereedschappen schoonmaken en een onderhoudsbeurt geven. Eventueel kun je waar nodig je grond al omspitten (vroeg voorjaar, late winter) bij niet vriezende weer. Onkruid vrij maken van je tuin, de winter is een ideale tijd om je achterstand die je in de oogstperiode vaak oploopt in te halen. Je kunt alvast plannen maken voor volgend jaar en evt verbeteringen doorvoeren. Fruitbomen en struiken kunnen gesnoeid worden.

NOOIT maar dan ook NOOIT spitten/grond verzetten als het vriest. Als je bevroren grond onderwerkt kun je dit tot ver in het voorjaar begin van de zomer terugvinden in je grond en je grond warmt hierdoor veel te langzaam op!

Tot slot een beetje peptalk;

Ieder jaar gaat er wel een gewas iets minder, zelfs bij de meest ervaren tuinder mislukt wel eens een oogst. Dat is de natuur! Laat je er niet door weerhouden. Weet je iets niet? Vraag het je buurman/vrouw, er is altijd wel iemand die ergens een oplossing voor weet.

Tuinieren is een proces van trial and error, oftewel gewoon proberen! Van fouten leer je het meest. Seizoenen zijn grillig, tegen het verkeerde weer op het verkeerde moment kun je weinig doen, een hittegolf, plensbui of late nachtvorst iedereen heeft er wel eens last van.

De aanhouder wint! En er smaakt niks zo lekker als een eigen geteeld kropje sla!

